യോഗവാസിഷ്ഠഃ/പ്രകരണമ് 3✓
(ഉത്പത്തിപ്രകരണമ്)/സർഗഃ 73✓

ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .
കർകടീ-കടു-വൃ+ത്താ+ന്തം സർവ/മാകർണ്യ വാസവഃ .
നാരദം പരിപ+പ്രച്ഛ പുനർ/ജാത-കുതൂഹലഃ .. 1

ശ+ക്ര ഉവാച .
സൂചീ-വൃ+ത്ത-പിശാച+ത്വം(ൻ) തപസോ-പാർജ്യ ത+ത്തയാ .
കർക+ട്യാ ഹിമ-മർ/ക+ട്യാ/ കേ ഭു+ക്താ വിഭവാ മുനേ .. 2

ശ്രീനാരദ ഉവാച .
ജീവ-സൂച്യാഃ(ഫ്) പിശാ-ച+ത്വം(ങ്) ഗതായാഃ(ശ്) ശ+ക്ര പേലവമ് .
ആസീത്/കാർഷ്ണാ-യസീ സൂചീ ത+സ്യാഃ(സ്) സമവ-ലമ്ബനമ് .. 3

തഥ്.സമാ-ലമ്ബനം(ൻ) ത്യ+ക്ത്വാ+ വ്യോമ-വാത-രഥ+സ്ഥയാ .
പ്രാണ-മാരുത-മാർഗേണ തയാ ദേഹ+പ്രവിഷ്ടയാ .. 4

സർവേഷാ-മാ+ന്ത്ര-ത+ന്ത്രീണാം/ സ്നായു-മേദോ-വസാ-സൃജാമ് .
ര+ന്ധ്രേണ പ+ക്ഷിണേ/വാ+ന്തർ/നിലീനം/ മലിനാ+ത്മനാമ് .. 5

യ+സ്യാം(ൻ) നാ+ഡ്യാം(ൻ) നഭോ-വായുർ/മാതി ത+ത്താ-മുപേ-തയാ .
ത+ത്ര ശൂലം(ങ്) കൃതം സ്ഥൂല+ന്യ+ഗ്രോ-ധാ+ഗ്ര ഇവോത്/കടമ് .. 6

ത+ച്ഛരീ-രേ+ന്ദ്രിയൈസ്-താനി തഥാ+ന്യാനി ബഹൂനി ച .
ഭു+ക്താനി നര-മാംസാനി ഭോജനാ+ന്യുചി-താനി ച .. 7

സുപ്തം(വ്) വിവലിതാ-ന+ല്പ/മാലയാ മുഗ്ധ-ബാലയാ .
കാ+ന്ത-വക്ഷഃ(സ്)+സ്ഥല+സ്യൂത/സൃഷ്ട-പ+ത്ര-കപോലയാ .. 8

വി+ദ്രുതം(വ്) വീത-ശോകാസു വിഹങ്ഗാ വന-വീഥിഷു .
കല്പ+ദ്രുമൗഘ-പുഷ്പാ+ഗ്ര+ദ്വിഗുണാമ്/ഭോജ-പ+ങ്ക്തിഷു .. 9

പീത ആമോദ-മ+ന്ദാര-മകര+ന്ദ-കണാസവഃ .
വനേ+ഷ്വമര-ശൈലാനാ-മലി+ന്യാ/മലി-ലീലയാ .. 10

ചർവിതാനി ശവാങ്/ഗാനി ഗൃ+ധ്ര്യാ//ഗർ/താനി വൃ+ദ്ധയാ .
ഖഡ്ഗ/പൃഷ്ട്യേവ സം(ങ്) ഗ്രാമേ വീരാങ്/ഗാനി ജവേ+ദ്ധയാ .. 11

സർവാങ്ഗ/കോശ-നാഡീഷു ദി+ക്ഷ്വി/വാനില+ലേഖയാ .
ഉ+ഡ്ഡീന-മവ+ഡീനം(ഞ്) ച കാചൗഘ+വ്യോമ-വീഥിഷു .. 12

വിരാഡാ+ത്മ-ഹൃദി+ പ്രാണ-വാത+സ്പന്ദാഃ(സ്) സ്ഫുര+ന്തി തു .
യഥാ തഥാ+ പ്രസ്ഫുരിതം പ്രതി-ദേഹ-ഗൃഹം(ൻ) തയാ .. 13

സർവ+പ്രാണി-ശരീരേഷു ഭാ+ന്തി ചി+ച്ഛ+ക്തയസ്-തഥാ .
ദീപ+പ്രഭാ-ഭാസി-തയാ/ ഗൃഹി+ണ്യേവ+ സ്വസദ്/മസു .. 14

വിഹൃതം/ രുധിരേ+ഷ്വന്തർ/+ദ്രവ-ശ+ക്ത്യേവ വാരിഷു .
അബ്ധി+ഷ്വാവർത-വൃ+ത്ത്യേവ ജഠ-രേഷു വിവൽ/ഗിതമ് .. 15

സുപ്തം/ മേദഃ(സ്)സു ശു+ഭ്രേഷു ശേഷാങ്/ഗേ+ഷ്വിവ ശൗരിണാ .
സ്വാദി-ത+ശ്ചാങ്ഗ-ഗ+ന്ധോ∫+ന്തഃ(ഫ്)-
പീത-ശ+ക്ത്യാ-മൃതം(യ്) യഥാ .. 16

തരു-ഗുല്മൗ/ഷധാ-ദീനാം/ ഹൃദൗ/ജാ+ന്യ-നില+ശ്രിയാ .
പരി-ഭു+ക്താ+ന്യ-ശു+ക്ലാനി ഹിംസ-യോധീ-കൃതാനി ച .. 17

അഥോ ജീവമയീ സൂചീ+ സ്യാമിതി+ സ്ഥാവരേണ സാ .
സംപ+ന്നാ താപസീ സൂചീ ചേതനാ പാവനീ സിതാ .. 18

അദൃശ്യയാ തയാ ചേഹ മാരുതോ+ഗ്ര-തുരം(ങ്)ഗയാ .
അയഃ(സ്)സൂ+ച്യാ∫നില-തയാ വഹ+ന്ത്യാ ദി+ക്ഷ്വ-രു+ദ്ധയാ .. 19

പതിം/ ഭു+ക്തം വിലസിതം(ൻ) ദത്തം(ൻ) ദാപിത-മാഹൃതമ് .
നർ/തിതം(ങ്) ഗീത-മുഷിത-മന+ന്തൈഃ(ഫ്) പ്രാണി-ദേഹകൈഃ .. 3.73.20

അദൃ+ശ്യയാ∫ശരീ-രി+ണ്യാ മനഃ(ഫ്)പവന-ദേഹയാ .
കൃത-മാകാശ-രൂപി+ണ്യാ ന തദ+സ്തി-ന യ+ത്തയാ .. 21

മ+ത്തയാ ശ+ക്തയാ+സ്വാ/ദരസാ+ച്ചലിത-മേതയാ .
കാല-മാലാന-മാ+ശ്രി+ത്യ കരി+ണ്യേവ വിവൽ/ഗിതമ് .. 22

ക+ല്ലോല-ബഹുലാ-ധൂത/ദേഹ-ദൃഷ്ട-നദീ+ഷ്വലമ് .
വേഗൈർ/വേധു+ര്യ-കാരി+ണ്യാ മ+ത്തയാ മകരാ-യിതമ് .. 23

അശ+ക്തയാ നിഗി-രിതും/ മേദോ-മാംസം(ൻ) തഥാ ഹൃദി .
നൂനം/ രുദിത-മർഥാ+ഢ്യ-വൃ+ദ്ധാതു-രധിയാ യഥാ .. 24

അജോ+ഷ്ട്ര-മൃഗ-ഹസ്ത്യ+ശ്വ-സിംഹ+വ്യാഘ്രാദി-നർതി-തമ് .
നർത+ക്യേവ ചിരം/ രങ്ഗേ വലയാങ്/ഗദ-മങ്/ഗകേ .. 25

ബഹിര+ന്ത+ശ്ച വായൂനാ-മേക-ത്വ മനുജാ-തയാ .
ഗ+ന്ധ-ലേഖി-കയേ-വാ+ന്തഃ(സ്) സ്ഥിതം(ൻ) ദുർബലയാ തഥാ .. 26

മ+ന്ത്രൗഷധി-തപോ-ദാന-ദേവ-പൂജാ-ദിഭിർ-ഹതാ .
ബഹിർ-ഗിരി-നദീ-തുങ്ഗ-തരങ്ഗ-വദുപ+ദ്രുതാ .. 27

ദീപ+പ്രഭേവാ-വി+ജ്ഞാത-ഗതിർ/ഗ+ത്യാശു ലീയതേ .
അയഃ(സ്)സൂ+ച്യാം മാതരീവ ത+ത്ര നിർ/വൃതി-മേതി സാ .. 28

സ്വവാസ-നാനു-സാരേണ സർവ ആ+സ്പദ-മീഹതേ .
സൂചി+ത്വ-മേവ രാ+ക്ഷ+സ്യാ സൂചീ+ത്വേ-നാ+സ്പദീ-കൃതമ് .. 29

സർവാ വിഹൃ+ത്യാപി ദിശഃ(സ്) സ്വമേ-വാ+സ്പദമാ-പദി .
ജീവ-സൂചീ ലോഹ-സൂചീ-മിവാ-യാതി ജഡോ ജനഃ .. 3.73.30

ഏവം പ്രയത-മാനാ സാ വിഹര+ന്തീ ദിശോ ദശ .
മാനസീം(ൻ) തൃപ്തി-മായാതാ/ ന ശാരീ-രീം(ങ്) കദാചന .. 31

സതി ധർമിണി ധർമാ ഹി സംഭ-വ+ന്തീഹ നാസതി .
ശരീരം(വ്) വി+ദ്യതേ യ+സ്യ ത+സ്യ തത്/കില/ തൃ+പ്യതി .. 32

അഥ/ തൃപ്ത+സ്യ ദേഹ+സ്യ+ സ്മരണാത്/പ്രാ+ക്തന+സ്യ സാ .
ബഭൂവ ദുഃഖിത+സ്വാ+ന്താ പൂർണോദര-സുഖാർ/ഥിനീ .. 33

തതഃ(ഫ്) പ്രാ+ക്തന-ദേഹാർഥം(ങ്) കരി+ഷ്യേ വിപുലം(ൻ) തപഃ .
ഇതി സം(ഞ്)ചി+ന്ത്യ തപസേ ദേശം(ൻ) നിർണീയ സാ+ത്മനാ .. 34

വിവേശാ-കാശ-ഗൃ+ധ്ര+സ്യ ഹൃദയം(ൻ) തരുണ+സ്യ സാ .
പ്രാണ-മാരുത-മാർഗേണ ഖം(ങ്) ഖഗീവ ബിലേ-ശയാ .. 35

ഗൃ+ധ്രഃ(സ്)സ്വാ-മയ-സൂചി+ത്വം(ങ്) ക+ശ്ചിദേതത്-സമാ+ശ്രിതഃ .
നിതാ+ന്ത+പ്രേരിതഃ(സ്) സൂ+ച്യാ കർതും മന ഉപാദദേ .. 36

സൂചീ-മാദായ ഗൃ+ധ്രോ്ഽസൗ യയൗ/ ത+ച്ചി+ന്തിതം(ങ്) ഗിരിമ് .
അന്തഃ(സ്)സൂചി-പിശാ+ച്യ+ന്തേ നു+ന്നോ്ഽബ്ദ ഇവ വായുനാ .. 37

ത+ത്രാ-ജനേ മഹാ-ര+ണ്യേ+ സ്ഥാപയാ-മാസ താമസൗ .
സർവ-സംക+ല്പ-രഹിതേ പദേ യോഗീവ ചേതനാമ് .. 38

ഏകേ-നൈവാശു സാ തേന പാദ+പ്രാന്തേന സു+സ്ഥിതാ .
സംപ്രതിഷ്ഠാ-പിതേ-വാദ്രി/മൂർധ്നി/ ഗൃ+ധ്രേണ ദേവതാ .. 39

രജഃ(ഖ്)കണ/ഗൃഹ+സ്ഥാണു-ശിര+സ്യേ-കേന സാനുനാ .
പാദേനാ-തിഷ്ഠ-ദുദ്/ഗ്രീവം/ ശിഖീവ ഗിരി-മൂർധനി .. 3.73.40

ഉ+ത്ഥിതാം/ സ്ഥാപിതാം/ സൂചീം(ങ്) ഗൃ+ധ്രേണ ജീവ-സൂചികാ .
ദൃ+ഷ്ട്വാ ബഹിർ/വിനിർ/ഗ+ന്തും(ങ്) ഖഗ-ദേഹാത്/പ്രച+ക്രമേ .. 41

ഖഗ-ദേഹാ+ന്നിർജ-ഗാമ സൂചീ+ പ്രോ+ന്മുഖ-ചേതനാ .
പവനാദ്/ഗ+ന്ധ-ലേഖേവ+ ഘ്രാണ-വാത-ലവോ+ന്മുഖീ .. 42

ജഗാമ/ ഗൃ+ധ്രഃ(സ്) സ്വം(ൻ) ദേശം/ ഭാരം(ൻ) ത്യക്-ത്വേവ ഭാരികഃ .
നിവൃത്ത+വ്യാധി-രിവ സ/ ബഭൂ-വാ+ന്തര-നാകുലഃ .. 43

അതഃ(സ്) സൂചിസ്-തയാ-ധാരസ്-തപസേ പരി-ക+ല്പിതാ .
ദൃഢഃ(സ്) സുസ/ദൃശോ്ർ/ഥാനാം(വ്) വിനിയോഗോ ഹി രാജതേ .. 44

ന+ഹ്യ-മൂർത-സ്യ സി+ധ്യ+ന്തി വിനാ-ധാരം(ങ്) കില+ക്രിയാഃ .
ഇ+ത്യാ-ധാരൈക-നിഷ്ഠ+ത്വ/മാ+ശ്രി+ത്യാസൗ/ തപഃ(സ്)സ്ഥിതാ .. 45

ജീവ-സൂചീ ലോഹ-സൂചീം പിശാചീ ശിംശപാ-മിവ .
സർവതോ വലയാ-മാസ വാ+ത്യേവാ-മോദ-ലേഖികാമ് .. 46

തതസ്-തതഃ(ഫ്) പ്രഭൃ+ത്യേഷാ സൂചീ ദീർഘ-തപ+സ്വിനീ .
അര+ണ്യാന്യാം/ സ്ഥിതാ ശ+ക്ര ത+ത്ര വർഷ-ഗണാൻ/ബഹൂൻ .. 47

ത+സ്യാ വരാർഥം(യ്) യ+ത്നം(ൻ) ത്വം(ങ്) കുരു കർ/ത+വ്യ-കോവിദ .
ചിരേണ സംഭൃതം(ൽ) ലോക-മലം(ൻ) ദഗ്ധും ഹി ത+ത്തപഃ .. 48

ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .
ഇതി നാര-ദതഃ(ശ്) ശ്രു+ത്വാ ശ+ക്രഃ(സ്) സൂചീ-നിരീ+ക്ഷണേ .
മാരുതം പ്രേഷയാ-മാസ ദശ-ദിങ്/മ+ണ്ഡലാ+ന്യഥ .. 49

ജഗാ-മാഥ മരുത്.സം(വ്)വി/ദാ+ത്മനാ താമ-വേ+ക്ഷി-തുമ് .
അഥാ-മു+ച്യ നഭോ-മാർഗം(വ്) വിചചാര+ ത്വരാ+ന്വിതഃ .. 3.73.50

സാ ത+സ്യ സംവിത്/ക്ഷിപ്രാർധേ/നൈവ സർവ-ഗതാ സതീ .
പരമാർ/ചിരിവാ-വിഘ്നം/ സഹ-സൈവ ദദർ/ശ ഹ .. 51

ഭൂമേഃ(സ്) സപ്ത-സമു+ദ്രാ+ന്തേ നിബദ്ധാം(വ്) വിപുല+സ്ഥലീമ് .
ലോകാലോകാ+ദ്രി-രസനാം(ൻ) തതോ മണി+മയോ-പമമ് .. 52

സ്വാദൂദ-കാബ്ധി-വലയം/ സകോടര-ককുബ്/ഗണമ് .
പുഷ്കര+ദ്വീപ-വലയം(ൻ) തദ+ന്തർ-ഗിരി-മ+ണ്ഡലേ .. 53

മദിരാമ്/ഭോധി-വലയം(ൻ) ത+ജ്ജലേ-ചര-സംസ്ഥിതമ് .
ഗോമേദ+ദ്വീപ-കടകം(ൻ) ത+ന്മ+ധ്യ-വിഷയ+വ്രജമ് .. 54

ഇ+ക്ഷൂ-ദകാ+ബ്ധി-പരിഖം ശാ+ന്തം(ങ്) ഗിരി-ഗണാ+ന്തരമ് .
ക്രൗഞ്ച+ദ്വീപോർ-വരാ-പീഠം ശാന്തം(ങ്) ഗത-ഗിരി+ക്രമമ് .. 55

ക്ഷീരാബ്ധി-മു+ക്താ-വലയം സമ+ധ്യഗത-നായകമ് .
ശ്വേതാ+ഖ്യ+ദ്വീപ-വലയം സഭൂത+പ്രവി-ഭാഗകമ് .. 56

തതോ ഘൃതോദ-വലയ+സ്വാന്ത+സ്ഥ-പുര-മ+ന്ദിരമ് .
കുശ+ദ്വീപ/വൃതി+വ്യാപ്തം സമഹാ-ശൈല-കോടരമ് .. 57

ദ+ധ്യമ്/ഭോ-രാശി-രശനാ-സാന്താമ്/ബര-പുരോ-ദരമ് .
ശാക+ദ്വീപോർ/വരാ-കാരം സാന്ത+സ്ഥ-വിഷയാ+ന്തരമ് .. 58

ക്ഷാരാമ്/ഭോ-രാശി-പരിധിം സാ+ന്ത+സ്ഥ-വിഷയാ+ന്തരമ് .
ജമ്ബൂ+ദ്വീപേ മഹാ-മേരും(ങ്) കുല-പർവത-സംകുലമ് .. 59

വാത+സ്/ക+ന്ധേഭ്യ ഏവാദൗ പതിതാ-നിലവേദനാ .
ക്രമേണാ-നേന പ+ര്യ+ന്തേ തേനൈവ+ പ്രസൃതോ∫+ഞ്ജസാ .. 3.73.60

വായുരാ-ലോക-യ+ന്ന+ദ്ധാ ജമ്/ബൂ+ദ്വീപം(ൻ) നിരീ+ക്ഷ്യ ച .
തത്/പ്രാപ ഹിമ-വ+ച്ഛൃങ്ഗം(യ്) യ+ത്ര സൂചീ തപ+സ്വിനീ .. 61

ശൃങ്ഗ-മൂർധ്നി മഹ+ത്യു+ഗ്രേ സാര+ണ്യാനീ-മവാപ താമ് .
ദ്വിതീയാ-കാശ-വിതതാം(വ്) വർജിതാം പ്രാണികർമഭിഃ .. 62

അസം(ഞ്)ജാത/തൃണ+വ്യൂഹാം(ൻ) നികട+ത്വാദ്വി-വ+സ്വതഃ .
രജോ-മയീ-മേവ തതാം/ സംസാര-രചനാ-മിവ .. 63

മൃഗ-തൃഷ്ണാ-നദീ-സാർഥ-പൂരണീ-യാബ്ധി-താം(ങ്) ഗതാമ് .
ശ+ക്ര-കോദ+ണ്ഡ-സംകാശ-മൃഗ-തൃഷ്ണാ-സരി+ച്ഛതാമ് .. 64

അമി-താന+ന്ത പ+ര്യ+ന്താം(ൽ) ലോക-പാലേ+ക്ഷി-തൈരപി .
കേവലം പവന+സ്പന്ദ+പ്രവഹ+ദ്ധൂലി-കു+ണ്ഡലാമ് .. 65

സൂ+ര്യാംശു-കു-ങ്കുമാ-ലിപ്താം(ൽ) ല+ഗ്ന-ച+ന്ദ്രാംശു-ച+ന്ദനാമ് .
വിലാസിനീ-മിവ+വ്യോമ്നോ വാത-സൂത്/കാര-പായിനീമ് .. 66

(ശാർദൂല വിക്രീടിതം 19)
സപ്ത+ദ്വീപ-സമു+ദ്ര-മു+ദ്രണ-സമു+ച്ഛ+ന്നൈക-ദേശാ+ശ്രയം
ഭൂപീഠം/ പരിതോ വിഹൃ+ത്യ പവനോ/ ദീർഘാ+ധ്വനാ ജർജരഃ .

താം പ്രാ+പ്യോ+ഗ്ര-ഗിരി+സ്ഥലീ-മലി-വപുർ/വ്യോമാങ്ഗ/ല+ഗ്നാമിവ
വ്യാപ്താ-ന+ന്ത-ദിഗ+ന്ത-പൂരക-ബൃഹദ്-ദേഹോ വിശ+ശ്രാമ സഃ .. 67

ഇ+ത്യാർഷേ+ ശ്രീവാസിഷ്ഠ-മഹാരാമായണേ വാല്മീകീയേ
ഉത്പത്തി+പ്രകരണേ സൂചീ-തപോ-വർണനം(ൻ) നാമ+ ത്രിസപ്തതി-
തമഃ(സ്) സർഗഃ .. 73 ..
ഓം
****
CHECKED BY GURU P.R.IYER
26.09.2023